

wereld niet in
der zonde ges

an toch stoel
ken.
an onthrekt
stus, dan o
te bedelen
indeke van de

des Heeren aan
dan niet op de
aard, die van

de u meer be
stank uit en
ten werking
laten brengen
n.
gij u in beslag
wordt door de
mig maken aan
n was aan de

HEPP.

Gratie.

meerde broeders

leerstak van de

leer onschuldig

Gratie loochenen

rdi uiteengezet is

en: „De loochening

rd of Doopersch

il een beginselstrijd

me en meent, dat

nika nog maar a

turidensen te be

n, volgen we de

ak geheel los b

idsrechter tuschen

buiten godins.

Gratie loochenen

erden als Kuyper

nvoudig op zij en

rschuldigde respect

Verbond een ver

leven der wede

n uit de schepping

byondere genade

algemeene genade

ir.

geen genade, dan

den natuurlijke

oor genade in de

elen wel uitwendig

ovige bestend aan

ren voor hem is

Baalen zijn be

in de redeneering

legt hij hun in

die alleen ontga

o's dochter en de

rediking van loch

Gods aan de se

godeloosers maken

er Gemeene Gratie

het Anabaptisme

ing" onafscheidelij

lit geschild in een

ing uitloep. Daaren

verkottene elander

iet iets in de An

men het als An

rekening met de

egenpartij duidelij

dat men bij de

le broeders die

atie loochenen?

lat zij zich het

doorgedacht

fijne voeltoeren

werk over de

ide, dat uit het

fsstuk der Cal

kon rijzen als

, die reeds bu

minst door Ba

licht kon het vermoeden insluipen, alsof we nu
toch weer bedoelden, dat de genade aller was,
en alzoo het vaste fundament, dat de genade
particulier is, weer poogden los te wrikken.
Er wordt van dat „algemeene“ genade zoo licht
misbruik gemaakt, alsof er zaligmakende ge-
nade mee bedoeld ware, en dat is toch volstrekt
niet het geval. „Zaligmakend“ in volstrekten zin
is alleen de particuliere, persoonlijke genade, en
zelfs aan de Verbondsgenade komt deze eernaam
niet dan met zeker voorbehoud toe. En iets verder
zegt hij: „Ze (n.l. de algemeene genade) draagt op
zichzelf geen enkele zaligmakende kiem in zich,
en is daarom van een geheel andere natuur
dan de particuliere of de Verbondsgenade. En daar
dit nu, bij het spreken van „algemeene genade“
vaak uit het oog wordt verloren, scheen het ter
voorkoming van misverstand en verwarring veil-
iger, om in den titel de anders wel wat verou-
derde uitdruckswijze te doen herleven, en het
communis gratia der eens Latijn sprekende
godgeleerden, over te zetten door: van de ge-
meene gratie.“

Door „algemeene“ te vervangen door „gemeene“
wilde hij voorkomen, dat men deze leer ook maar
eenigermate vereenzelvigen zou met de dwaling der
algemeene verzoening.

Door „genade“ te wisselen voor „gratie“, wilde
hij uitdrukken, dat de particuliere genade absoluut
verschilt van de algemeene. Dat „genade“ in beide
gevallen principieel moet worden onderscheiden.

Gratie toch heeft onder ons veel ruimere be-
tekenis dan particuliere genade. Wanneer de Ko-
ningin gratie verleent, zal niemand denken aan
iets zaligmakends.

Hij had ook in de plaats der „gemeene gratie“
kunnen zetten: de lankmoedigheid Gods. Die lank-
moedigheid gaat, volgens de Schrift, ook over de
„vaten des toorns“, over hen, die niet zijn ver-
koren. Zoo leest men b.v. in Rom. 9:22: „En
of God, willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht
bekend maken, met vele lankmoedigheid verdragen
heeft de vaten des toorns, tot het verderf toe-
bereid“.

„Verdraagzaamheid“ leende zich hiertoe minder,
omdat dit woord in de Schrift, wanneer het op
God betrekking heeft, juist in verband wordt gezet
met de geloofvigen.

Maar voor „lankmoedigheid“ viel nog iets te
zeggen.

Misschien zouden daardoor de bezwaren der
Amerikaansche broeders zelfs voor een groot deel
vervallen.

Toch zou het, dunkt mij, niet goed zijn, alleen
om misverstand uit den weg te ruimen, de term
genade hier prijs te geven.

Dat men daardoor den taalschat, welken de va-
deren ons nalieten, zou aanspreken en oorzaak zou
worden van onze verarming, ware nog het ergste
niet. Maar men zou aan het recht verstand, zoo-
wel van het geloofstuk der algemeene als dat
der bijzondere genade, hindernissen in den weg
leggen.

Ofschoon particuliere en algemeene genade prin-
cipieel verschillen, hebben ze toch iets met elkan-
der gemeen.

En wel dit, dat door die woorden te verstaan
wordt gegeven, hoezeer de mensch op de gaven
van beide geen recht heeft.

Genade vormt in beide gevallen een tegenstel-
ling met recht.

Dat zagen onze taalsmedende vaders naar waar-
heid in.

En wij zouden niet gaarne willen, dat dit door
een ander gebruik van woorden werd verduisterd.

Nu leent zich het Engelsch tot de speling van
„genade“ en „gratie“ niet.

Beide worden weergegeven door „grace“.

Mogelijk zou, wanneer het Engelsch twee woor-
den had evenals onze taal, niet langzamerhand mis-
vatting zijn ontstaan.

Maar toch, ook het woord „genade“ valt op
zichzelf reeds te handhaven.

Ook het Latijn kent maar één woord: gratia.

En Calvijn paste dit in beide gevallen toe.

Op Calvijn beroepen zich dan ook Kuyper en

Bavinck.

Hij heeft de algemeene genade het eerst geleerd.

Maar eerlijkheidshalve moet er nog iets bijge-
voegd.

Hij nam de tegenstelling tusschen algemeene en

bijzondere genade in anderen zin dan Kuyper en

Bavinck.

Niet enger, maar juist ruimer.

Hij onderscheidde in wat wij de gemeene gratie

noemen tusschen algemeene en bijzondere genade.

God bewees volgens hem bijzondere genade ook

aan hen, die niet waren uitverkoren.

Het spreekt vanzelf, dat hij „bijzondere genade“

daarbij in 't geheel niet opvatte in de beteeken-

nis, welke wij er aan geven.

Nu weten wij niet, of dit aan Kuyper en Bavinck

ontgaan is (wat bij hun enormen arbeid niet te

verwonderen zou zijn) of dat zij er voorzichtig-

heidshalve over hebben gezwegen.

Maar hoe dit ook zij, het is wel de moeite waard

om de gedachte van Calvijn op dit punt nader te

ontwikkelen.

Alleen zij hier reeds opgemerkt, dat Calvijn's op-

vatting niet de loochenaars der gemeene gratie in
het gevele komt, maar hen nog meer in het ge-
drang brengt.

— Het motief der aanvaarding.

Door een onzer kerkelijke bladen werd over de
aanvaarding van het „beginsel“ der eigen inrichting
bij de Vereeniging der kerken op zulk een wijze
geredeneerd, als zou ieder Gereformeerde dat be-
ginsel nu ook van harte moeten zijn toegedaan.
En wanneer dat niet het geval is, zou hij tegen
het besluit der Synode van 1892, dat in 1892
bevestigd werd, in den kerkelijken weg bezwaren
moeten inbrengen.

Deze redeneering nu sluit niet.

Zeker, de kerken hebben het beginsel der eigen
inrichting aanvaard.

Dat zeggen de Acta.

Maar de kerken hadden daarbij niet alle hetzelfde
motief.

Laten wij dit met een voorbeeld trachten dui-
delijk maken.

Een jonge man en een jonge vrouw zijn voor-
nemens zich in het huwelijk te begeven. De vrouw
staat er echter op, om haar zuster in huis te
nemen. De man heeft daar tegen bezwaren, die
hem niet te ontnemen zijn. Maar men moet toch
tot een besluit komen en zoo aanvaardt de bruide-
gom wat de bruid als haar plicht beschouwt, maar
wat hij zoo niet kan gevoelen. Het huwelijk wordt
gesloten. De schoonzuster trekt mee in de woning
van het jonge paar. De man houdt zich trouw aan
de overeenkomst. Wanneer anderen hem raden de
schoonzuster toch uit huis te doen, komt hij er
tegen op. Hij zegt het als zijn plicht te beschou-
wen haar huisgenoot te doen blijven. Hij spreekt
dus evenals zijn vrouw van plicht. Toch verstaat
hij er iets anders onder dan zij. De vrouw acht
het haar liefdeplicht.

Bij den man vloeit de plicht voort uit de aan-
gegane overeenkomst. Beide zijn ieder op eigen
wijze ervan overtuigd, dat de schoonzuster in huis
hoort.

Nu trekke men dit beeld niet tot in alle details
door en leide daaruit b.v. niet af, dat de Theo-
logische School voor de kerken uit de Doleantie
een lastig schoonzusje was, dat men gansch geen
liefde wilde betoonen en alleen maar duldde. Trou-
wens, in het besproken geval zou het den man
terecht onwel worden geduid, wanneer hij zijn
schoonzuster liet voelen, dat zij een indringster
was, die hij liever kwijt zou zijn. Dat zou geen
eerlijke naleving zijn van de verbintenis, voor het
huwelijk aangegaan.

Men houde het derde van de vergelijking goed
in het oog.

Niemand zal beweren, dat de kerken uit de
Doleantie uit zichzelf het „beginsel“ huldigden van
de eigen inrichting der kerken voor de opleiding
van de Dienaren des Woords. Zij zagen natuurlijk
het liefst, dat de Theologische School zich oploste
in de Theologische Faculteit. Daarover behoeft niet
lang geredeneerd te worden.

Toch begrepen zij, dat de kerken uit de Schei-
ding zeer aan haar School waren gehecht. En toen
dan ook als huwelijksvoorwaarde werd gesteld, dat
de Theologische School niet zou verdwijnen, maar
het beginsel der eigen inrichting zou worden ge-
handhaafd, namen zij daarmee genoegen.

Daarop mocht de Vereeniging niet afspringen.

Wij dat nu zeggen, dat zij plotseling tot het
„beginsel“ der eigen inrichting waren bekeerd en
tot de overtuiging kwamen, dat op grond van Gods
Woord de kerk zelf voor de opleiding harer die-
naren zorg heeft te dragen in dien zin, dat zij
een eigen opleidingsschool daarvoor moet onder-
houden?

Dat zou al een zeer haastige, oppervlakkige be-
keering zijn geweest.

Het zou al te naïef zijn zoo iets te meenen.

Sommige kerken wilden uit eigen, vrije over-
tuiging het „beginsel“ der eigen inrichting gehand-
haafd zien. Andere daarentegen uit overtuiging, dat
het ter wille van een goed huwelijk niet anders
mocht.

Tweeërlei motief alzoo.

En dat tweeërlei motief hield tot op heden
stand.

Men kan de Theologische School warme liefde
toedragen; niet dulden, dat er aan de handhaving
van het „beginsel“ wordt getornd en toch de meen-
ing zijn toegedaan, dat er geen Goddelijk bevel
aan de kerk is gegeven om zelf zulk een inrich-
ting in stand te houden.

Wij vermoeden zelfs, dat verreweg de meerder-
heid in onze kerken zoo denkt.

Maar dat tweeërlei motief maakt praktisch geen
verschil.

Allen zijn het er over eens, dat voor de Theo-
logische School goed moet worden gezorgd.

Alleen, men bindt niemands conscientie aan een
zeker Goddelijk bevel van een eigen inrichting.

— Plagiat op den kansel.

Vroeger beluisterde men nog al vaak de klacht,
dat predikanten niet eigen, maar anderers werk op
den kansel brachten.

Die tijd ligt thans ver achter ons.

De verbeterde opleiding heeft hierin zeer stellig
verandering ten goede gebracht.

Toch is de klacht nog niet geheel weggestorven.
Een enkele maal bereiken ons geruchten, die
al den schijn van betrouwbaarheid hebben.

Wel zijn 't geen preeken meer van Van Ooster-
zee en Groenewegen, die meer of minder omgewerkt
worden voorgedragen.

Men is wat handiger geworden.

't Zijn de minder bekende preekbundels, waar-
uit dan bij voorken wordt geput.

Wilt ge een staaltje?

Er is een gemeente, waar men weinig kranten
leest. Van nieuwe uitgaven neemt men zoo goed
als geen notitie. Een bundel preeken verschijnt,
zonder dat iemand ervan hoort. Dominee brengt
ze op den kansel. Misschien wel eenigszins gewij-
zigd. Maar zonder afwijking van de volgorde, iemand
van buiten komt op het dorp. Hij heeft de pree-
ken gelezen. Men spreekt hem van de mooie stof-
fen, die dominee den laatsten tijd behandelt. De
bezoeker begrijpt. Hij voorspelt, dat op den vol-
genden Zondag over dezen tekst zal worden ge-
preekt en een week daarna over dien. En....
't komt uit.

Nog een ander voorbeeld?

Iemand, die zijn vijfentwintig jarig ambtsjubileum
reeds achter den rug heeft, houdt een preek van Hoe-
demaker, waarschijnlijk wel omgewerkt, maar dan
toch met het versje van een onzer oude dichters
er in.

Waarom zouden we nog duidelijker spreken?

Het is natuurlijk ons doel niet iemand voor het
front te brengen.

Maar wel meenen we ernstig te moeten waar-
schuwen.

't Zijn zeldzame gevallen.

Dat willen we niet vergeten.

Maar die mogen zelfs niet voorkomen.

In een tijd, waarin de opleiding te weinig geeft,
kan men er soms de voorkeur aan geven, dat
een prediker liever goede preeken van een ander
levert, dan onbeholpen werk van zichzelf.

Toch mag er ook dan zelfs niet in gerust.

Hoeveel te minder nu.

Als de boodschap des Heeren maar in de ziel
brandt, dan heeft ieder prediker, al beschikt hij
niet over vijf talenten, wel wat te zeggen.

De hooge roeping gezant van Christus te zijn
brengt, als ze wel beseft wordt, vanzelf bezieling
mee. Dan kan men zich niet vinden in de woorden
van een ander, maar men moet in eigen woorden
verklonden de groote werken Gods.

Daarenboven... men strooie zich geen zand in
de oogen. Men wane niet, dat 't voor de gemeente
verborgen blijft. Een of twee keer kan het goed
gaan, maar 't komt toch uit. En dan is zoo'n die-
naar het respect in zijn gemeente kwijt. In den
regel maakt men het hemzelf niet het eerst bekend,
wat men ontdekte. Maar men past in verkeerden
zin toe het: zegt het der gemeente.

Zoo wordt de prediking met onvruchtbaarheid
geslagen.

En dat zal mede van de hand des Dienaars ge-
eischt worden.

In dezen ernstigen tijd sta ieder prediker op zijn
post, al bevindt zich die ook in afgelegen dorp
of vereenzaamd stedeke.

Het geklank des Konings zij bij hem.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Socialisatie of Bedrijfsorganisatie.

VI.

Na het referaat van Mr. Gerinandy, dat onder-
scheidene ernstige bezwaren tegen de socialisatie-
gedachte inbrengt, is ter sprake gekomen de vraag
naar het privaatrecht. Deze vraag wordt door de
Rooschen en met name door prof. Aengenaent zoo
beantwoord, dat de privaatrechtswet is overeen-
komstig het natuurrecht. Verschillende tegenwerpingen
worden door hem bestreden.

Het vorige artikel besloot ik met de opmerking,
dat, al wordt door Prof. Aengenaent de privaatrecht-
eigendom verdedigd, en niet beroep op Thomas
van Aquino deze vorm van bezit de principi-
piel en eenig juiste geacht, dit standpunt aller-
minst een onbeperkt en onbegrensd gebruik van
het privaatrecht toelaat. Ten opzichte van het ge-
bruik predikt Rome geen absolute vrijheid, en het
is reeds Thomas geweest, die in dit stuk den
weg heeft gewezen. Hij heeft reeds in zijn Summa
theologiae geleeraard, dat, wat het gebruik betreft,
de mensch de uitwendige goederen niet als eigen-
dom moet beschouwen, maar als „gemeen, zoodat
hij ze gemakkelijk mededeelt aan anderen, die ge-
brek hebben“. Deze grondgedachte is ook door de
latere roomschen gepropageerd geworden, en in
't bijzonder moet hier de naam genoemd van Vrij-
heer von Ketteler, bisschop van Mainz, en lid
van den deutschen rijksdag, die voor de sociale
actie al zijn krachten heeft ingespannen. Hij is
een der eersten geweest uit Rome, die den strijd
aanhoudt tegen het liberalistische individualisme,
en het wagen durft om in den bloeitijd der oude